

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 102. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura oici pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiul prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 30 Dec. 1865. (11 Ian. 1866.)

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Depesia telegrafica

a diuariului „Hztg. u. c. Sieb. B.“ aduce din Clusiu dto 9 Ian. urmatorele :

„In siedinti'a de incheiare de astadi s'a cetitu dietei rescriptulu regescu.

Acel'a cuprinde in esentia urmatorele : Ca sa nu se mai amane deslegarea cestiunilor referitoare la monarchi'a intraga se concede tramiterea deputiloru la dieta de incoronare presenta carea are a trata si asupr'a acestoru cestiuni, fara alterarea existintiei dreptulu legiloru de pana acum.

Uniunea definitiva se dechiara de admisivera numai pe temeliu regularei referintieloru de dreptulu publicu intre tierile de corona si cu privintia la imperiu, pre langa considerarea si garantarea pretensiuniloru din partea nationalitatiloru si confessiuniloru ardeleni si prelanga considerarea si garantarea unei priinciose regulari a administratiunei. Diet'a tranna e deocamdata amanata. Alegerile pentru diet'a de incoronare au de a se incepe numai decatu. Conchiamarea regalistoru se face pe basea art. VII. 1 din Pojonu. *)

*) Art. VII. 1. din 1848 suna :

Regalistii conchiamati la diet'a trecuta trana voru avea locu si votu in cas'a magnatoru ungureni; membrii reg. gubernu si ai tablei reg. precum si personele militare nu se computa aci.

Sabiu 27 Decembre.

(C.) Nu putemu pricepe nici decum politic'a magiara. Ea se afla in acea stare ambigua in care voiesce ce-va si totodata nu voiesce acelu ce-va, dar dori sa aiba si ea nu aiba ce-va. E curiosa caracteristic'a acest'a a nostra dar noi nu putemu sa o coloramu altu feliu, caci din cele ce vedemu scriindu-se si din cele ce vedemu intemplandu-se, ori catu sa cugetamu, la altu resultatu nu putemu ajunge.

Ce ne este none mai antaiu de lipsa? Bunaintielegere imprumutata si nisuinti'a comuna catra bunastarea materiala si spirituala. Acest'a aru trebui sa fia dorinti'a nostra a tuturor si spre realisarea acesteia sa lucramu toti din tote poterile.

Decatu lucrulu vedemu ca este altfeliu. Provoacarile cele de infratire respandite cu emfasu de atatea ori de catra acei ce se plangeau, ca gemu mai tare decatu ori cine sub jugulu absolutismului, nu se vedu a fi emanatu din sinceritate, caci ocaziunile cele mai bune de infratire au trecut si ne e tema ca voru trece fara de a ajunge a se realiza.

Intorcendu-ne la noi insine si esaminandu-ne purtarea nostra, nu aflamu cea mai mica neliniscire de consciintia, ca noi amu fi impededatu ajungerea la o intielegere fratiasca cu natiunile conlocuitoare din patria-ne. Nici aceea nu ni se imputa consciintiei nostre, ca ne-amu fi abatutu dela calea legei, caci noi amu fostu totdeun'a acolo, unde ne-au chiamatu vocea Maiesfatiei Sele, a carei legalitate nu scimu cine se va incerca a o disputa.

Si cu tote acestea, deca resfoimu pres'a unguresca de in si afara de tierra ce sa vedemu, decatu seu imputari seu despretiu fatia cu procederea nostra in vietia constitutiunala. Iara incatu pentru escitarea de simpathia, apoi vedemu chiaru si pentru viitoriu escamotandu-se totu feliu de mijloce, prin care vocea Romanelui, deca sa nu fia de totu suprimata, celu putina tiermurita pana la estremu.

Sa nu vorbimu in sa fara de a intari cu dovedi disele nostre, se luamu a mana foi'a Politikai Hetilap numerulu celu d'antaiu din 1866 dupa calendariulu nou si sa vedemu acolo, cum tracteaza purtarea barbatiloru nostri meritati de natiune, ca un'a purtare de incepatori in parlamentarismu, din simpl'a cauza, ca acei barbati nu au fostu de acord cu parerile Magiariloru, ca fara de nici o socotela sa voteze uniunea dela 1848, adusa pe tapetu la diet'a din Clusiu din acelasi anu. Polit. Hetilap se intielege ca ia unu aeru de totu naivu si si argumenteaza asertulu cu cuvintele Metropolitulu gr. or. Baronulu de Siagun'a : „homo novus“ (omu nou).

Apucatur'a acest'a in sa se vede pre tare ca e cautata si

documenteaza ca esplicatiunea cuvinteloru acelor'a e de totu precuata, caci este preste putintia ca numita foia si partid'a ce reprezenteaza sa nu cunoasca vietia politica a barbatulu amintitu. Si a lua cuvintele acele dreptu de argumentu alu recunoscerei de vietia parlamentara a acelu veteranu in vietia parlamentara, aru fi din parte-ne o presupunere precuata. Nu avem lipsa, nici ca suntemu chiamati a da esplidari si comentare aceloru doue cuvinte semnificative ale Metropolitulu Bar. de Siagun'a si acest'a cu atatu mai putinu, ca catu suntemu pe deplinu incredintiatu ca si Pol. Het. si alti au intielesu prea bine acele cuvinte, avendu ocaziune de a le intielege deca nu din cuventarea in care fura citate, din cuventarea care au urmatu aceleia, din motiunea adusa si preste totu din purtarea sea si a celoru solidari cu densulu in totu decursulu desbateriloru dietali. Dar facemu nedreptate foiei de atatea ori amintite, caci cele reflectate asupr'a barbatiloru nostri suntu din pen'a corespundintelui aceleia, a dlui Deak Farkas, carele, dupa informarile ce le avem, ca omu teneru insusi se vede a fi homo novus pe cararea politica. Cu tote aceste nu ne putemu desbaiera de identificarea corespundintiei cu foi'a insasi si credemu ca la acest'a ne indreptatiesce si proprietariulu foiei in cestiune.

Ca sa nu ostenimu pre cetitori cu argumentarile nostre sa trecemu preste articulu cei multi unde chiaru si foile patriotice punu in prosceniulu tractatoru lora numai nemzetulu si vorbescu apoi numai ca de lucruri secundarie de natiunile sorori si sa venimu la escamotagiulu cu care se ocupa foile indigene magiare.

Ele cauta unu metodu nou pentru eschiderea cu deosebire a Romaniloru dela representatiune in dieta prin inventiunea, ca in orasie se afla inteliginti'a cumulata, inteliginti'a carea pricepe mai bine interesele unei tieri si aduce firesce exemple din tierile civilizate, unde representatiunea legislativeloru e luata mai cu sema din cetati. Nu ne potemu adunci cu asta ocaziune in tem'a acest'a, carea cere studiu, pentru de a o pune inaintea publiculu in o icona completa, dara credemu ca merita atentiunea nostra si credemu mai departe, ca si acest'a este numai unu mijlocu, care sa anguste drepturile romane; caci noi nu putemu pricepe nici decum asemenarea care o aru pute face Magiarii intre Londonu, Parisu si intre Mociu, Secu, Olafalu etc. si apoi in fine totu sa recomande acele inteligentie cumulate sa alega deputatu din sinulu seu, ci pe unu nobilu, pe care pote numai din nume sa-l cunoasca.— Dar se aseplamu, finirea articuliloru in cestiune.

Nu va fi buna calea acest'a pre care procedu fratii Magiari, nu caci in tipulu acest'a nu se esplia bine bun'a intielegere si armoi'a intre frati. Mai alesu candu pe natiunile conlocuitoare si pe noi arunca mereu vin'a si a absolutismului si a burocratismului si candu de o parte noi scimu, ca in tempulu celu de atatea ori defaimatu de densii alu absolutismului, au luat parte si densii si inca persone destinsu la servitiile acelu sistem; mai alesu candu scimu, ca absolutismulu, carele none ne-au adutu numai paguba, dar lora folose materiale, au inceatu numai pentru densii, pe candu pentru noi dureza inca; iara candu de alta parte vedemu ca burocratismulu ce produce atata orore si in contra carui numai deseca isvorulu de articulu, au trecut cu trupu si sufletu la densii, pe care deca nu lu simtu densii lu simtimu noi, cari avem sa-i gustamu bunatatea in tote dilele.

Noi amu fi doritu si dorimu, ca Magiarii aceea ee dicu ca dorescu in adeveru sa o doresca, catra ceea ce dicu ca niuscucu in adeveru sa niuscucu si acest'a sa faca ca sa o intielega poporele nemagiare si noi Romani si din faptele lora; caci altmintrea cuvintele cele frumoase ale tempulu modernu: egalitate, fratiitate si libertate devinu in gurile si foile lora numai nisce ironii.

Ne vine forte preste mana caci suntemu siliti a ne prezentu cu asemenea tanguiri inaintea publiculu nostru in mo-

mentele candu expira anulu acest'a, in sa noi si cu noi Romani sa nu-si uite, ca avemu luptatori bravi in inteliginti'a si clerurile nostre; sa nu-si uite ca avemu archipastori cari nu pregeta a veghi'a asupr'a natiunei loro si cu deosebire sa ne aducemu aminte, ca avemu in frunte-ne unu preavenerabilu Parinte, care deca gratula in anulu trecut de Craciunu pre fii sei sufletesci cu o Metropolia restituita, in estu anu ii saluta cu motiunea adusa in dieta, care va fi pastrata pentru totdeun'a in animele filoru natiunei sele!

La Situatiunea de fatia.

Sabiu 29 Dec.

Precum amu intielesu siedinti'a dietala s'au tinutu numai eri. Obiectulu siedintiei este p. n. rescriptu la representatiunea dietei. Cumca se ascépta cu incordare de tote partile dessigilarea acelu pre inaltu rescriptu numai este nici o indoiela si in acést'a se intalnescu tote partidele. In nrulu trecut amu fostu anticipatu in privinti'a acést'a unele date dupa diuarie de colóre oficióse si asiá putemu face si de asta data pâna candu firulu electricu ne va aduce vre-o scire positiva.

Sa preitemu si aceea ca audimu din multe parti ca in unele locuri sa pregatescu flamurele uniunei, o facemu acést'a numai ca sa caracterisamu si mai bine situatiunea si adaugemu, ca nu punemu pondulu pe impregiurarea acést'a si trecemu apoi la cele ce ne spunu diuariele, cari le credemu ca au câteodata si câte o inspiratiune mai inalta.

Asiá dupa „Magyar Világ“ care e sora buna cu Debatte avemu de a insemná, ca regimulu nu nisuesce a se legá de liter'a legiloru din 1848, care aru indestuli numai pre unu factoru alu legislatiunei iara pre celalaltu carele are puterea in mâna l'aru aduce in pusetiune de a nu poté pasi câtra impacare, pentruca cestu din urma nu afla legile acele impacátore cu interesele statului. De altmintrea totu din acea fóia s'aru vedé, ca deputatii tranni voru fi câtu mai curendu chiamati la Pest'a spre deslegarea definitiva a uniunei. Despre regalistii ce au sa mérga din Ardélu la Pest'a aflamu ca sa fia numai acei din 1848.

Pesti Hirnök vorbindu despre sosirea rescriptului p. n. la Clusiu vorbesce dupa audite si despre cuprinsulu acelu iasi. Acolo se dice ca totu cuprinsulu se concentréza in aceea „ca revisiunea privitoare la uniunea Ardélului sa se desbata in Pest'a de câtra deputatii ardeleni si ungureni. In sa pâna candu se va aduce unu conclusu séu o intielegere in cauza acést'a, care conlupen séu intielegere aru fi in stare de a capetá sanctiunea Maiestatei Sele. — diet'a conchiamata la Clusiu nu se disolva, ci numai se amána.“

Mai departe continua P. H.: „Sórtea si definitiv'a decidere a uniunei ardeleni, remâne asiá dara pendinta pâna atunci pâna candu diet'a pestana nu se va basá pe concluse, care prin conclucarea deputatiilor ardeleni si ungureni sa fia in stare a obli diferintiele si a face destulu intereselor tranne si ungurene si postulatelor legale ale dreptului publicu, — câror'a apoi Principele, cá páditoriulu celu mai inaltu, independinte si nepártinitoriu alu totoruru intereselor si referintieloru indreptátite le da invoirea sea sanctiunátore.“

„La intemplant de unu resultatu contrariu, diet'a tranna e numai amanata si mânil regimului suntu libere; elu poté umbli in tote impregiurările pe cale legitima, pre calea care i-o prescrie pretensiunile dreptului de statu si istoricu alu ambeloru tieri sorore.“ (Vedi depeși'a din frunte.)

Cuventulu Dlui N. Gaetanu. (asesoru la tabl'a reg. — cá regalistu) in sied. din 6 Dec.

Esc. Domnule presiedinte! si onorati membri dietali! Dupace-su convinsu pre deplinu de dorinti'a onoratei adunári, de a incheié desbaterile asupr'a obiectului, ce sta sub desbatere, mi iéu voia a dechiará, ca in vorbire voiu fi fórte scurtu, ca parerea si votulu meu neavendu nici unu mandat nu oblega nici pe natiunea romána din Transilvani'a, nici pe populatiunea pâna in 1848 neprivegiata.

Din parte mi partinescu tota vorbirea prea stimatului Domnu capitaniu supremu alu districtului Naseudu din cuventu in cuventu, fiindu ea efluxulu convingeriloru mele interne, cá ale unui'a, care insumi amu fostu membru alu adunárii natiunale dela Blasiu din Maiu, si alu deputatiunei tramisa la diet'a pe atunci adunata in Clusiu. In privinti'a teoriei continuitáti de dreptu desfásiurate intr'unu tempu de 2½ ore de D. deputatu alu cetátiei M. Vásárhely Dozs'a mai observediu, ca mi-aru fi parutu fórte bine, deca s'aru fi intreruptu desbaterile asupr'a obiectului ce sta la ordinea dilei pre vre-o 2—3 dile, cá asiá sa fi potutu veni in pusetiune de a capetá vorbirea D. profesorulu si deputatu in scrisu, si de a respunde la dens'a din pasagi in pasagi; — ne fiindu in sa asiá norocitu de a avé acea vorbire in dispusetiune observediu cu privire la continuitatea de dreptu, ca un'a e dreptulu si alt'a e form'a, dupa care se exercitéza. — Sa dicemu ca art. I. din 1848 dupa

tote cerintiele legiloru positive transilvane stá neatacatu, ca prin urmare in Transilvani'a nu se mai poté tiné dieta, si ca Transilvani'a numai in diet'a Ungariei mai poté fi representata; — lipsesce in sa o lege, dupa care Transilvani'a aru poté tramite deputatii sei in diet'a Ungariei, pentruca art. II din 1848 s'a fostu fácutu numai ad hoc pentru tramiterea deputatiiloru la diet'a de atunci. — Dupa art. I § 2 s'a denumitu o deputatiune, care in intielegere cu ministeriulu Ungariei avea sa stipuleze conditiunile unirei. — Acést'a nu si-a implinitu misiunea, si adi nu mai esista, — prin urmare legea uniunei earasi nu mai prin tinerea unei diete in Transilvani'a se poté de nou pertractá; altfelu ea e nepracticavera.

Art. I. din 1848 i-a lipsitu si criteriulu intrinsecu, adeca elu n'a corespunsu convingeriloru maioritáti populatiunei tieri, si a produsu turburările din 1848.

Uniunea Transilvaniei cu Ungari'a in 1848 nu s'a executatu, pentruca deputatii tramisi la diet'a din Pest'a dupa art. II din 1848 n'au representatu maioritatea populatiunei, ci numai staturile privilegiate, cetátile libere, si locurile tac-sale. — Deca s'aru fi aplicatu si in Transilvaei'a principiulu representatiunei de poporu, si s'aru fi formatu cercurile electorale cá in Ungari'a asiá, câtu 30,000 suflete sa dé unu deputatu, iara cetátile ce n'au acestu numeru s'aru fi incorporatu cu comunile orasiene si satene intr'unu cercu electoral, si deputalii esiti din unu asemenea alegere aru fi intratu in diet'a Ungariei in 1848, si eu a-siu dice, ca uniunea s'a executatu, ceea ce in sa nu s'a intemplantu — D. prof. si dep. Dozs'a dice, ca uniunea s'a executatu prin B e m; de stá acést'a apoi o asemené asertiune involve recunóscerea teoriei perderei ce dreptu.

Nici afirmatiunea aceea, ca tota legea 'si perde vigórea numai prin alta lege, nu stá, cáci multe din legile Transilvaniei suntu abrogate de usu, multe nu se mai potu pune in activitate — câti art. de legi nu se afla in archiv'a dieteloru transilvane, cari nici ca au vediutu lumin'a, si pe care D. profesorulu nu i-aru mai poté pune in lucrare, — sub teori'a continuitáti de dreptu jace altu ce-va ascunsu, cáci legislatiunea tieri a primitu pe Verbóczy si alte legi adese-ori târdtu dupa multi ani, dupace asemenea legi se aplicasera mai antái numai de puterea executiva, fára greutáti si invinuri.

Intrebarea uniunei Transilvaniei cu Ungari'a nu se poté pertractá nici in diet'a presenta — si o simpla cetire a art. I nu se poté numi pertractare; — m'a maioritatea dietei nici ca vrea a o pertractá, — nu se poté pertracta, cáci acést'a dieta, cum e compusa, nu representéza convingerile maioritáti populatiunei tieri, si anume natiunea romána, care face maioritatea locuitoriloru tieri, si dupa averea ce are pórtá mai mare parte din sarcinile publice, nu e representata, uniunea ce s'aru face pe bacea acestoru concluse aru fi fára invoirea Romániloru.

Din aceste motive nu potu pártini propunerile de D. Zeyk si D. Rannicher; ci me alaturu la propunerea Esc. Sele D. Metropolitulu Br. de Siagun'a, din urmatórele motive:

Tragendu din autografulu convocatoriu din 6 Oct. 1865 unele corolarie si anume:

Prin acést'a 1) se recunósce diplom'a din 20 Oct. 1860 de lege fundamentale de statu statorita si nerevocavera;

2) se recunósce autonomi'a Transilvaniei intre marginile precisate prin diplom'a din 20 Oct. 1860 cu privire la obiectele ce suntu a se pertractá in cointielegere cu principiile si celelalte provincie ale imperiului;

3) se recunósce art. XI din 1791 lit. a,) dupa care se conchiamu representanti'a tieri pe base de trei natiuni;

4) se recunósce uniunea Transilvaniei cu Ungari'a de intrebare pendinte — si asemenandu aceste corolarie cu cuprinsulu autografeloru din 20 Oct. 1860, 21 Dec. 1860, 26 Febr. 1861, — din 21 Aprile si mai cu séma cu cele din 15 Iuniu 1863 si 5 Sept. 1863 indreptate cátra diet'a adunata in Sabiu — precum si art. despre inarticularea diplomei din 20 Oct. 1860, a patentei din 26 Febr. 1861 — despre inarticularea natiunei románe de natiune egalú indreptatita cu natiunea magiara, secuia si sasa — despre introducerea limbei románe in afacerile publice, legi positive ce deoblega celu putinu pe Domnitoriulu nostru si pe natiunea romána si sasa de o pótriva, — observediu, ca ordinea dietale dupa care s'a convocatu diet'a la Sabiu in 1863 nu se poté socoti de octroiata, pentru ca prin acea lege electorale dreptulu representatiunei mai multu s'a estinsu decátu restrinsu, si ea indata s'a si sumpusu desbateriloru pentru facerea unei legi electorali definitive. Dupa acea lege electorale natiunea magiara si secuia a capetatu din 165 membrii dietali cam 70; care numeru cu privire la averea acestoru doué natiuni si cu privire la sarcinele publice ce pórtá de securu se poté numi pentru ele favorabile. — E dreptu, ce dice D. Hosszu, ca natiunea sasa in diet'a din 1863 a avutu 45 de representanti, ca si acestu numeru pentru Sasi e favoratoriu; dar a avutu si natiunea

româna cam 55 membri, care numeru de-si nu corespunde pe deplin proportiunii, averei si sarcinelor ce poarta ea — e totusi mai favoritoriu decât numărul de 13 alu dietei presente si preste totu numărul de 125 deputati fatia cu 40 regalisti e mai acceptabile de cum se affa numărul regalistoru fatia cu numărul deputatoru din diet'a presenta.

Proiectulu despre legea electorale substernutu de diet'a din Sabiu spre sanctiunare e mai intru tôte conformu cu ordinea dietale, dupa care s'a fostu conchiamatu acea dieta si prin urmare si rezultatulu alegerei va fi totu cam acelasiu. — Propunerea Esc. Sele D. Metr. Br. de Siagun'a pentru conchiamarea altei diete transilvane pe bas'a acelu proiectu de lege dietale dar o affu pe deplinu intemeiata. — Langa aceste mai adaugu, ca si natiunea româna are dreptu istoricu, si anume venindu Ungurii sub Tuhutum in Transilvan'a, Românii dupa bătăi'a ce au avutu, de voia libera dandu mân'a si au alesu duce comunu pe Tuhutum (helyes.) Nu voiu sa enumeru cauzele pentru care natiunea magiara s'a abatutu dela acestu tractatu, si relele ce au urmatu de aici, si care adeseori s'au repetitu — observediu insa, ca natiunea româna din Transilvan'a dupa numerositatea si avere a sea are dreptu a dispune, si vrea a dispune in cointelegere cu natiunile conlocuitoare, in fati'a Maiestatei Sele c. r. apostolice asupr'a uniunei Transilvaniei cu Ungari'a — la acést'a me indreptatiesce si numărulu Românoloru aflatoriu in Ungari'a. — Ne vomu impacá si trebuie sa ne impacámu, ca-ce tráimu unii cu altii (helyes,) sa ne punemu insa pe terenu de onóre, pe terenu nationalu, cáci si natiunei magiare ei va siedé mai bine tractandu cu o natiune libera, cá cum aru tractá numai cu sclavii séu supusii sei.

In fine nu-mi potu ascunde acea durere, care o amu simtitu, candu amu auditu strigári de helyes la propunerea D. deputatu alu Brasiovului Bömches, facendu-i-se promisiuni, ca va fi spriginita in adresa, cáci atunci vediu ca staturile privilegiate si intarescu numai privilegiile in acésta adunare spre derapanarea binelui publicu, si restringerea libertáti cetátiilor. — E cunoscutu Domniloru, ca cetatea Brasiovului se representéza prin unu comitetu permanentu numitu centumviratu, care se intregesce pre sine, si numai prin sine — care de móre vre-unn membru d. e. tata, suscipe pe fiu, pe nepotu séu altu nému in locu. — Ce garantia e acést'a in privinti'a averei comunali! si a altoru afaceri cetatienesce! si cum se potu face apromisiuni pentru sustinerea acestor'a! eu nu pricepu. — A-siu mai avéa reflectá unoru oratori, incheiu insa vorbirea mea — si recomandú onorabililoru staturi si ordini propunerea Esc. Sele D. Metr. Br. de Siagun'a spre primire (helyes.) —

Vorbirea D. Dimitrie Mog'a (asesoru la tabl'a reg.) in sied. din 6 Dec.

(Continuare si capetu din nr. premergatoriu.)

Diet'a din Pest'a Domniloru are nesce base strálucite pentru representatiunea poporului; asiá de exemplu intr'unu comitatu din Ungari'a, care se numesce comitatulu Crasiului ori Carasiului (nici numai sciú bine, mi cam uitu, cá amu imbetránitu.) (Ilaritate.) Acestu comitatu cu o poporatiune de nu mai multu cá 200 mii de locuitori, carii suntú mai toti români, alege 6 deputati.

Comitatulu Maramuresiului tramite 9 séu 11 (nici nu-mi aducu bine aminte) deputati (postesci Domnule Gaál ce-va? déca postesci, eu buerosu ti dau cuventulu! miscare in sala si respursuri nu! nu!) Bas'a aceea de alegere din Ungari'a e dupa parerea mex o basa drépta si populara. Óre ce s'a intemplatu Dloru si ce a fostu caus'a de nu s'a acceptatu si in Transilvan'a acésta basa de alegere in anulu 1848, séu macaru acum'a la diet'a acést'a? Eu nu voiu cercá caus'a cáci cemi este mie caus'a candu vedu fapt'a!

Ertatime Dloru sa ve spunu numai ce se vorbesce prin poporu si pre uliti; unii d'cu, ca Magiarii s'au temutu, ca déca dau ei bas'a aceea din Ungari'a pentru alegerile de deputati, Românii apoi totu români voru alege prin comitate. Asiá d. e. Românii din Comitatu Clusiuului aru fi alesu patru deputati români si apoi aici aru maiorisá pe Magiari (miscare si strigári de o ho!) Nu d'cu eu aceste Dloru, ci le d'cu ómenii dela tíera, carii suntú ceva-si mai nepriceputi cá noi (ilaritate.) Insa eu trebuie sa spunu Dloru, ca mare gresiéla a fostu, ca legea acea din Ungari'a nu s'a luatu de basa si pentru diet'a acést'a; cáci eu pe langa tôte, ca DVóstra d'ceti, ca acést'a nu e dieta, eu totusi o tinu pre acést'a o adunare de dieta, pentruca, Dloru, precum diet'a din Pest'a este conchiamata de regele Ungariei, asiá si diet'a acést'a e conchiamata de Imperatulú Austriei, regele Ungariei si mare Principe alu Transilvaniei, care a conchiamatu si diet'a din Sabiu.

Asiá dara eu nu potú d'ce, ca acést'a nu aru fi dieta,

pentruca eu sum supusu alu Imperatulú neconditionatu, asiá incátu déca mi-arú fi demandatu Imperatulú sa me ducu di-reptu la Pest'a, eu si acolo me ducému (helyes!) — dara nu mi s'a intemplatu (halljuk!) Supunerea cátra Imperatulú in mine si in toti Românii, si ertatima sa me intindu si asupr'a Româniloru acelor'a, cari au votatu pentru DD. Tisz'a si Hosszu, este nemarginita. Caus'a e simpla. Ude au avutu Românii ce-va mántuire, candu pre români iau apasatu Sasiu in scaunile sasesci, si candu Sasiu nu au vrutu sa ié de practicantu unu românu tare bravu si absolutu de drepturi, si care a fostu juratu la guvernú, la magistratulú din Sebesiu. Atunci acelu românu a luatú refugiu la Imperatulú, carele a implinitu cererea lui; si asiá totudeun'a, déca au cástigatu Românii ce-va bine, numai dela Imperatulú l'a cástigatu, si pentru aceea noi in necesurile nóstre totudeun'a la Imperatulú fugimu. Acum'a me întorcu cátra terenulu, carele Esc. Sea Dlu Metropolitú Br. de Siagun'a a binevoitu cu vorbe pré blande alu aperá si alu propune inaltei diete. Si e-rasi trebuie sa me rogu de ertare; Esc. Sea Dlu Br. Siagun'a precum si noi, carii ne tinemu in páneri, in sufletu si in trupu si in tôte cugetele uniti cu Esc. Sea, nu uniti in relegiune fára uniti in cugete — si trebuie sa spunu, ca tare bine mi s'a intemplatu cá vorbescu astadi, cáci eri eramú tare maniosu asupr'a cuvintelorú Dlu profesorú Dozs'a si altfelu a-si fi vorbitu cá astadi. (miscare.) Mie asiá mi se pare, cá candu Dlu Dosz'a s'aru teme de noi, ca noi credemu, ca persón'a Imperatulú nu este sánta, ca corón'a Ungariei nu e sánta, ca constitutiunea nu e sánta, insa nu e dreptu, noi tôte acestea le tinemu de asiá de sánte, cá si Dsa, dar ertatima Dloru sa ve spunu, ca noi avemu inca o sántienia, si acést'a e natiunalitatea româna! —

Faceti Dloru ce veti socoti, dara de un'a ve asigurediu, ca déca nu faceti dreptate natiunei române, déca nu credeti in sántieni'a simtiuriloru ei, apoi natiunea româna o va tiné acést'a de nedreptate. In zadarú vomu esí noi inaintea poporulu si in zadarú ii vomu díce, ca diet'a din Pest'a i va dá lui fericire, cáci elu acést'a nóua nu ni o va crede, cáci mintea lui cea sanetósa ei spune lui altu ce-va.

Sa amagescu tare unii Domni, si intr'acesti'a me rogu sa me iertati — si Dlu consiliariu gubernialu bar. Kemény si Dlu comite Bethlen Gábor, ba póte si Dozs'a; cari d'cu, ca poporulu n'aru face din lucrurile acestea asiá lucru mare, — hanem a nép félre van vezetve — si dupa parerea Dlu Dosz'a nem izgatott hanem izgult (séu cum a disu, pentru ca vorb'a acést'a „izgult“ nu o amu mai auditu pána eri — voci: jol van, jol van, halljuk!).

Eu care sum nascutu românu si numeru 53 de ani, si sum nascutu Dloru in parinti seraci, amu avutu ocaziune si amu si astadi a cunosce ómenii din colibile acelea, din care a trasu Dlu redactoru Dozs'a conclusiunea, ca noi suntemú toti colibasi, ómeni din orasie si din palaturi de natiunalitatea româna (ilaritati) nu rideti Dloru, pentruca acum'a suntú si dintre noi vr'o cáti-va Domni mari; dar ve spunu curatu, ca acelea, ce le spune D. br. Kemény nu suntú adeverate precum (sa me ierte DSea) nu suntú nici acelea adeverate, ca noi amu fi sedusu poporulu intr'o parte séu intr'alt'a. Cu greutate d'cu acést'a, fára sum silitu, pentruca Dloru eu din copilaretiele mele amu auditu si audu si astadi acea dorintia între poporu; baremu numai odata de aru veni si Românulu totu intru acea stare, in care e si Ungurulu; apoi, díce poporulu, uite, ca dintre Unguri suntú multi domni mari, consiliari de curte si de guvernú etc., dar apoi noi Românii nu avemu mai nimicu. —

DVóstra socotiti, póte ca noi ne batemu capulu pentru pita, — nu Dloru, asiá d. e. eu inainte de 1848 amu fostu advocatu amu traitu cá unu anu in Sabiu, dupa aceea amu parasitu statiunea de advocatu, care de o tineamu, cu buna séma erá cu multu mai grasa, decâtú acea, care o amu acum'a, si eu socotescu, ca si alti barbati dintre Români, carii au ajunsu la capacitate, precum eu, asiá si densii aru fi in stare de a se sustiné si in altu modu, fára sa fia ampoiati; asiá cum amu disu eu statiunea de advocatu o amu parasitu, si amu capetatu o statiune camerala, insa dupa 48 m'amu lasatu de ea si iara m'amu fácutu advocatu vr'o 9 luni.

Atunci m'a chiamatu guberniulu din Sabiu la o consultatiune urbariala la Sabiu, la care a luatú parte si Esc. Sea D. presiedintele dietalu de acum'a Br. Kemény, — acolo fiindu plenipotentiatulu comisariu Eduard Bach, — fára sa me fi intreatu pre mine, D. V. presied. de acum'a Gustav Grois bino scie — m'a denumitu de consiliariu criminalu la Alb'a Carolin'a, — candu amu capetatu decretu de denumire m'amu superatu mai tare, cá candu amu fostu opritu de statiunea mea camerala pre la 1848 avuta. Si asiá nu e dreptu, ca eu m'amu luptatu dupa statiune de ampoiatu, precum si ceilalti Români nu se batu asiá tare dupa posturi grase precum amu fostu

invinuții, ei deca ne batemu și ne luptămu pentru drepturile națiunii noastre, acést'a o facemu pentruca o poftesece onórea națională; și noi avemu datorința sântă de a pastrá pentru poporul românú acele drepturi și acelu terenu, la care niau deschisu drumulu mai întâiu legile din 1848 și apoi acele din 1863/4.

Noi Dloru partinimu legea din 1863 pentru inarticularea națiunii române, pentruca aceea este o lege adusa de dieta și sancționata de Imperatul Austriei, Regele Ungariei și Marele Principe alu Transilvaniei; partinimu legea aceea, și pentru aceea cu trupu, cu sufletu, pentruca la Români este legea aceea, ce este — pentru unu omu, care vré sa trăiesca — pânea de tóte dílele. Dvóstra diceti, și póte dice și Dlu Hoszu, care se tine, ca este Românú, ca ce avemu noi din legea aceea? ce bine ni a adusu ea nóua? Intrebări cá aceste poteti pune la copii, Dloru, dara mie, care amu rebdatu in 48 atâtea și care fruptelo legéi aceleia le amu simțitu și dupa 48 sub absolutismu, nu e de lipsa sa le audu.

Noi avemu lipsa de legea aceea, pentruca, deca noi in Tranni'a n'amu sustiné sistem'a de patru națiuni și siese confesiuni, amu conturbá numai sistem'a aceea, care v'a tinutu pre Dvóstra pâna la 1848 in atât'a dragoste, contielegerea și unire și pe care și la radicare de statiu ni o ali observatu. Sa ve spunu unu esemplu Dloru; la tabl'a regésca s'a in-templatu înainte de aceste cu o luna de díle de a muritu unu prea bunu colega alu meu asesorulu Orbonasiu — și acum vine intrebarea, ca cine sa ocupe postulu acest'a?

Amu auditu, ca póte sa se denumésca unu Unguru, ce eu nici nu credu, pentruca de va stá sistem'a de 4 națiuni și 6 confesiuni, la postulu acest'a nu se póte denumi nici un-guru nici românú unitu, fâra numai unu Românú neunitu. Dara Dvóstra ce ti dice dara, deca între Români neuniti nu se afla barbatu aptu spre acést'a? Aici Dloru ne intalnimu la o lalta, ca me puneti pre mine in paralela, cá Românú unitu cu unu Românú neunitu și diceti, ca Mog'a e Românú și e mai calificatu și pentru aceea lu vomu pune pe elu in postulu acest'a.

Din acestu punctu de vedere aperu eu cu trupu și sufletu sistem'a a 4 națiuni și 6 confesiuni in Transilvani'a. Legile Ungariei suntu liberale, acele deschidu calea la cei vrednici și capaci, acolo vomu poté sa ne realizămu patriotismulu. Acolo in sa iara ne intalnimu cu alte interese, cari eu asiú fi doritu sa fia hotarite cá sa nu mai avemu cause de certe.

Si Dloru! noi, cari amu luat parte la diet'a din Sabinu sustinemu validitatea legéi aduse din Sabinu, de talismanulu Româniloru și atunci, candu aru díce, nu Dlu Hoszu și Kemény, ca amu condusu poporul pe o cale ratacita, fâra de aru díce tóta lumea, noi suntemu convinsi, ca trebuie sa a-perămu legea acea din tóte poterile.

Asiá dara nu ne luati in nume de reu, Dloru, deca noi conchiamati fiindu in diet'a acést'a și trebuie sa spunu și acést'a, ca eu amu capetatu decretu sa vinu aici in limb'a magiara, ceea ce nu erá asiá mare lucru, in sa, candu vinu aici, vedu, ca Esc. Sele metropolitulu Siulutiú și Siagun'a suntu chiamati in limb'a lorn. Cei acést'a Dloru, de pre noi pre amploiatu ne-au ruptu din corpulu naționalu și ni-au chiamatu in limb'a magiara (tulburare in sala și strigări de halljuk!)

Insa nu me lasu in intrebarea acést'a mai departe.

Asiá dara Dloru, dupa cum amu dísu eu, nu amu voitu a ve combate pre Dvóstra, nici nu amu urmatu pre calea unoru vorbitori, fâra amu aparatu și escusatu numai politic'a nóstra și ve rogu dara de iertare, ca v'amu tinutu atât'a cu vorb'a, și ve rogu, tîneti observatiunile aceste de opiniune pentru Români drépta, și pentru Dvóstra nu nedrépta și recomendu dara motiunea Esc. Sele Dlui metropolitulu Siagun'a, la care me alaturu și eu cu trupu și sufletu spre primirea Dvóstra.

Varietăți și noutăți de di.

— In cercurile curției din Vienn'a se vorbesce ca se arata semne de o intemplantare familiară, carea va fi spre bucuri'a monarchiei întregi.

(Daru frumosu.) Sâmbeta in diu'a Nascerei Dlui celebrându Escel. Sea Prea S. Archiep. și Metr. Andreiu Br. de Siagun'a sânt'a liturgia sânti totu odată și trei aere fórte frumóse și pretiose. Precum aflămu acestea suntu cu binecuvântarea Prea Sântitulu Archipastoriu, lucrare și daruite bisericeii Catedrale de stim. Domni-sióra Eufemi'a Manu fi'a Ilustr. Sele dlui cons. de finantie Petru Manu, carea se vede a fi procesu la aceasta fapta pecátu piósa pe atâtu și maretia numai și numai din indemnulu de a aduce unu prinosu pre altarulu bisericeii sele. Nu putem decátu sa laudămu și pietatea și zelulu Domni-siórei ce l'a doveditu adoperandu-se a immul-ti podób'a bisericeii —

— Aflămu din isvoru siguru ca Par. Alesandru Turdasianu parochu in Alb'a Iuli'a este denumitu Administratoru protopresbiteralu alu Tractulu Belgradulu.

(Testamentu.) Sofi'a Mandu lui Simeonu din Trempoiele, dupa cum audimu din isvoru siguru, au testatu, bisericeii gr. or. de

acolo tóta avcrea denseinemicálóre. Pentru cá fapt'a această nobila și demna de imitatu sa nu remâna sub obrocu, o aducemu la cunoscinti'a publica, adaugendu, ca susamintit'a și au pusu prin această temei la o comóra vecinica.

(Literariu.) In vér'a trecuta s'a fostu anunțiatu prin fói'a nóstra tiparirea unui opu de „Istorió'a bisericeasca politico-naționala“ româna in tipografi'a archidiecezana de Prea stimatulu nostru Preotu și Assessoru Consistorialu, acum și administratoru Prototpresbiteralu in dieces'a Caransebesiulu Nicolae Tincu — Velea. De prezentu suntemu in positiune de a vesti publiculu, cu mentinut'a carte au esitu de sub tipariu de mai multe septemâni. Dupa cum s'a fostu amintitu in anunțiare este tiparita cu litere cirilice cu scopu cá sa póta fi cetita și de acei cari nu sciú ceti cu litere strabune. Fâra de a fi provocati a nedá parerea asupra-i, marturisimu ca cuprinde unu siru de momente interesante, asemenea isvóre atâtu din documente câtu și din traditiuni, cari dau desluciri interesante despre trecutul Româniloru pe câmpulu vietiei bisericesci dar și politicu.

Precum intielegemu pretiulu i s'au ficsatu 2 f. 20 xr. brosiuratu, și consta din 22 cóle.

— Cetitori nostri si aducu aimnte de o corespundintia a nóstra din Agerbitiu subscrisa de Pr. on. D. Protopresb. alu Turdei Simeonu Popu Moldovanu, prin carele acest'a respinge cu demnitate in publicu flecurile unui crespundintie r. l. in K. K. nr. 137.

Mentionatulu corespundintie alu lui K. K. in sa reii in altu n-ru (148) obiectulu seu de predilectiune la care Prea on. D. Protopresb. ne si impartasiesce o corespundintia nóua de desvinovatie, lãnga care alatura o adeverintia in limb'a magiara dela antisti'a orasiulu Agerbitiu subscrisa de if. Biro Samuel antiste or. și Sükosd Samu notariulu orasiulu, din carea se vede lamuritu ca tóte scorniturele scrise in K. K. suntu invalide.

Cugetămu ca nu vatemămu dreapt'a pretensiune a P. on. Dnu de a se aduce lucrulu acest'a la cunoscinti'a publiculu numai in form'a acést'a, pentruca de o parte spatiulu ne este fórte angustu, de alta preste asemenea v o r b e, cari nu prindu radacini nicari, ci suntu efemere ca și scornitorii lor, mai putem trece in foile publice si cu vederea. Definitiv'a decidere se póte cautá altunde va.

54—2

EDICTU.

Ioann Vladu din Amnasiu Scaunulu Sabinulu in Transilvani'a, carele mai bine de patru ani au parasitu pre soci'a s'a Ann'a Ilie Dobrota totu din Amnasiu si au trecut in Romani'a, se indetoreza prin acést'a, cá in terminu de unu anu, cu atât'a mai vertosu sa se infatisieze inaintea subscrisulu foru matrimoniale, cu câtu la din potriua processulu matrimoniale asupra-i pornitu, se va otari si fâra de elu in intielesulu prescrieloru SS. Canóne bisericesci. — Sabinu in 4 Novembre 1865.

Forulu matrimoniale gr. res. alu Tractulu protopescu alu Sabinulu I.

Ioann Hanni'a, Protopopu.

Nr. 55.—2

EDICTU.

Prin care Fornade Saft'a din Offenbai'a Comitatulu Albei Iulie, de rel. gr. or. carea de 13 ani, cu necredintia au parasitu pre legiuitulu seu barbatu Pufu Todoru din Offenbai'a gr. or. se provóca dela datulu mai de josu, in terminu de 1 anu și 1 di sa se infatisieze inaintea Scaun. protop. gr. or. a Tractulu Lupsiei, cáci la din contra la actiunea sotiului seu se va decide si in absentia ei cele ce prescriu SS. Canóne. Offenbai'a 19 Novembre 1865.

Nicolau Fodorea nu, Adm. protop.

Sirupu albu de peptu

Acest'a se aprobá de mai multe fisicate cá unu mijlocu pentru ori ce tuse vechia, pentru dorere de peptu, ragusiela de ani, plumâni balóse, tuse magarésca, gasteru in gátu, aprinderi in gallegiu, guturaiu, tuse cu sânge, scuipatura de sânge, nădufu, despre acestea tóte da cele mai bune rezultate, și se afla mai multe sute de ateste.

Pentru Brasiovu amu datu uniculu depusatoriu Dlui S. P. Mailatu in butelie originali a 1 f. și a 2 f. in argintu (sunatori.)

G. A. W. Mayer,
Breslau, Prussi'a.

(18—7.)

Nr. 28—9

De Limbriku Kordelatu- (Verme solitariu, Bandwurm)

Vindecá fără durere și pericolú în 2 ore Dr. Bloch în Vienn, Praterstrasse No. 42. — Deslusiri se dau prin scrisori francate. — Medicamente ku modulú întrebunțarii se trimite ku postá.

Cu numerulu acest'a se incheia abonamentulu pe an 1865. Ne rogămu a grábii cu abonamentulu celu nou, cáci altfelu iara vomu veni in neplacut'a pusetiune de a nu poté servi cu nrii dela inceputu. Mai departe ne rogămu a se adressá in tóte afacerilo de bani deadreptulu la Editor'a foiei pentru evitarea confusiunilor.

La revedere in anulu 1866!